

ПОНОМАРЕНКО О. О.

студент 2-го курсу Навчально-наукового інституту №3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

МУДРА О.М.,

доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ГЕНДЕРНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ТА ПРИНЦИП РІВНОСТІ

Процес становлення в Україні демократичної держави та громадянського суспільства, соціальної їх орієнтованості, формування відповідного нормативно-правового поля, виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань, а відтак – входження країни до світового та європейського співтовариства, вимагає концептуального визначення, розробки й здійснення гендерної політики як основи формування гендерної культури, розвитку гендерної активності чоловіків і жінок, адаптації до світових умов творення гендерної демократії – складової соціальної демократії.

Найбільш системно і повно положення щодо рівності статей сформульовано в ст. 24 Конституції України, де закріплено один із аспектів принципу рівності – необхідність застосування однакових стандартів прав і обов'язків до всіх без винятку осіб. Громадяни України, незалежно від статі, мають однакові можливості щодо користування всіма конституційними правами та свободи без дискримінації та обмежень з боку держави, будь-яких організацій чи окремих осіб. Зазначена стаття складається з трьох частин, у перших двох містяться такі положення: "Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками"[1].

Цей прийом законодавчої техніки свідчить, що вже на етапі прийняття Конституції України держава усвідомлювала необхідність як закріплення, так і забезпечення цього конституційного гендерного принципу для розбудови демократичної, соціальної, правової держави.

Отже, принцип рівності є підґрунтям усіх статей Конституції України, які регулюють політичні, соціально-економічні й інші права людини. Тому можна стверджувати, що принципово всі конституційні права ґрунтуються на принципі гендерної рівності, оскільки дискримінація з боку держави заборонена, відсутні будь-які обмеження чи привілеї щодо прав і свобод однієї з статей. Визначення в Конституції України принципу рівноправності жінок і чоловіків свідчить про

вихід Української держави на європейський і світовий рівень розв'язання гендерних проблем, правового регулювання відносин між жінками та чоловіками. Це важливий аспект розвитку людського потенціалу, подолання одвічних бар'єрів, що зумовили гендерну нерівність[2].

Права людини як суспільна цінність пройшли складний еволюційний шлях: від надання привілеїв окремим соціальним групам і станам до закріплення гаранту прав людини та громадянина і, як кінцевий результат, до визнання прав і свобод кожного індивіда у всьому світі. У цьому ракурсі категорія гендерної рівності є неабиякою цінністю для права та потребує комплексного наукового підходу для вирішення цієї проблеми.

Гендерна рівність належить до фундаментальних засад прав особи. Норми будь-якої галузі права повинні відповідати загальним принципам права, у тому числі принципу гендерної рівності. Таким чином, норми всіх без винятку галузей права мають певний гендерний вимір[3, с.74].

Проблема полягає у тому, що нині немає в правознавстві належним чином розроблених теоретичних засад, що дали б можливість дати відповідь на одне з основних гендерних питань: як слід забезпечити рівність прав чоловіків і жінок, які не є однаковими за своєю біологічною природою?

Вченими О. Костенко, І. Котюк пропонується застосовувати принцип «соціального натуралізму», який, своєю чергою, дасть можливість сформулювати принцип гендерної адекватності, згідно з яким біологічні особливості чоловіка та жінки не мають нівелюватися у праві шляхом створення привілеїв чоловікам та жінкам, а мають ураховуватися шляхом забезпечення адекватності ставлення суспільства до природних особливостей чоловіка і жінки [4, с.142].

Є закони, які досі дискримінують як чоловіків так і жінок. Кримінально-виконавчий кодекс, враховуючи те, що жінки за своїм фізіологічним та психо-емоційним станом суттєво відрізняються від чоловіків передбачає особливі пом'якшуючі обставини покарання жінок, а також особливі умови утримання їх у місцях позбавлення волі.

Згідно із статті 66 Кримінального кодексу, вагітність також є пом'якшуючою обставиною покарання.

Тож соціальна доцільність існування більш пільгових кримінально-правових інститутів для зазначеної категорії жінок зумовлюється їхнім порівняно більш низьким ступенем небезпечності для суспільства в певний час. Під час вагітності, після народження дитини, під час її годування материнським молоком, під час спостереження за фізичним, психологічним та емоційним розвитком дитини спостерігається особливий психічний стан жінки. [5]

Так само чоловік-військовий зараз не може отримати відпустку по догляду за дитиною по досягнення нею трирічного віку.

У статті 10.1 закону «Про соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», яка встановлює порядок надання відпусток військовослужбовцям, вказано, що тільки жінка-військова може отримати

декретну відпустку в особливий період. Військовослужбовець-чоловік у відпустку по догляду за дитиною може піти лише в мирний час.[6]

Законодавчої фіксації принципу рівності між чоловіками і жінками недостатньо, а отже, Україна має вжити й соціально-правові заходи задля того, щоб суспільство знищило сформовані стереотипи та зрівняло права чоловіків та жінок, які дозволять покращити ситуацію гендерної рівності у правозастосуванні [7]. З іншого боку влада не повинна оминати увагою як окремо чоловічу, так і жіночу частину населення, та скорегувати дискримінуючі норми в законодавстві.

Таким чином, питання гендерної рівності в правозастосуванні – це питання суспільного та правового розвитку країни, рівня демократії і навіть національної безпеки держави. Як висновок, від вирішення питання гендерної рівності залежить майбутнє України.

Список використаної джерел:

1. Конституція України (Електронний ресурс) Сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів : наказ Міністерства соціальної політики України від 7 лют. 2020 р. № 86. URL:
3. Піщуліна О. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті Європейської стратегії України. Київ: Заповіт, 2019.-с.74
4. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу. – К., 2012. – с. 142.
5. Кримінальний кодекс України.(Електронний ресурс). Сайт верховної ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
6. Жінки. Мир. Безпека : інформ.-навч. посіб. / кол. авт. Київ, 2017.- с. 264
7. Стратегії гендерної рівності Ради Європи на 2018–2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy>.

САДУРСЬКА А. С.,

студент 2 курсу Навчально-наукового інституту №3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

ЧИЖОВ Д. А.

доцент кафедри конституційного права і прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ, ЩО ВІДБУВАЮТЬ ПОКАРАННЯ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

У зв'язку із визначенням Україною євроінтеграційних орієнтирів питання порушення прав людини в місцях позбавлення волі особливо гостро постає